

**Jaarbericht
VUmc Alzheimercentrum
2010**

Inhoud

Voorwoord	3
Nieuws	4
Media	8
Patiëntenzorg	10
Onderzoek	10
Fondsenwerving	12
Organisatie	14
Promoties	15
Colofon	15
Meest relevante artikelen	16

Voorwoord

Geachte relatie,

Het jaar 2010 markeerde niet alleen ons 10-jarig bestaan, maar ook het begin van een totaal nieuwe periode. De ondersteuning van het Innovatiefonds Ziektekostenverzekeraars stelde ons in staat een zeer functioneel, patiëntvriendelijk en innovatief Alzheimercentrum te bouwen. Het centrum biedt ruimte aan meer patiënten en meer onderzoek. Bovendien is het een erkenning van de ziekte en een platform voor het noodzakelijke onderzoek op dit gebied.

Het feit dat Koningin Beatrix ons tijdens de opening met haar aanwezigheid heeft vereerd was een erkenning voor ons werk van de afgelopen 10 jaar, maar zeker ook een stimulans voor de komende jaren om nog harder, slimmer en inventiever aan de slag te gaan om deze vreselijke ziekte het hoofd te bieden.

Dit jaaroverzicht geeft u een beeld van onze activiteiten en de focus op onderzoek en zorg, die natuurlijkerwijs in ons centrum hand in hand gaan. Met uw steun, die ook in 2011 hard nodig is, werken we met volle overtuiging aan een oplossing!

Hartelijke groet,

Prof. dr. Philip Scheltens
Directeur VUmc Alzheimercentrum en neuroloog

MISSIE

Het VUmc Alzheimercentrum streeft naar een leidende positie in zorg en onderzoek op het gebied van dementie, met name op jonge leeftijd. De missie is dementie bespreekbaar en behandelbaar te maken en uiteindelijk te genezen.

VISIE

Het is de visie van het VUmc Alzheimercentrum dat alleen door het koppelen van wetenschappelijk onderzoek aan patiëntenzorg de noodzakelijke vooruitgang kan worden geboekt in de strijd tegen dementie. Het VUmc Alzheimercentrum wil een belangrijke partner zijn in de multidisciplinaire zorgketen.

Opening

Het jaar 2010 stond in het teken van ons nieuwe centrum, waarvan de realisatie mogelijk is gemaakt door een fantastische donatie vanuit het Innovatiefonds Ziektekostenverzekeraars. Tijdens de bouw van de nieuwe behuizing gingen de activiteiten gewoon door: patiëntenzorg, wetenschap, onderwijs en opleiding.

Het resultaat is een plek waar patiënten en wetenschappers samen komen. De patiënt staat hierbij, nog meer dan voorheen, centraal. Zo is er de dagkliniek: alle onderzoeken die nodig zijn voor de diagnose vinden plaats op één dag. Tijdens deze dag verblijven patiënt en zijn/haar begeleiders in de meest bijzondere wachtkamer van Nederland: een bloem die geborgenheid en comfort biedt. Dit alles, in combinatie met het gebruik van de modernste technieken (MRI, PET, MEG) maakt het centrum uniek in Nederland en de wereld.

Bij het ontwerpen van het centrum is gedacht aan wat mensen met geheugen- of oriëntatieproblemen nodig hebben. Wie privacy wil, kan zich terugtrekken in één van de nissen. In de centrale tafel is een aquarium ingebouwd: de langzame bewegingen van de vissen werken

rustgevend. Voor patiënt en mantelzorgers zijn er zuilen met digitale informatie over de ziekte en is er internet aanwezig.

Uniek is dat alle verzamelde gegevens gebruikt worden voor onderzoek, natuurlijk met toestemming van de patiënt. Dit levert veel wetenschappelijke informatie op, met als groot voordeel dat de patiënt hier niet speciaal voor hoeft terug te komen. Wetenschappelijk onderzoek is absoluut noodzakelijk om een oplossing te vinden voor de ziekte van Alzheimer.

De officiële opening vond plaats op 28 september 2010 in aanwezigheid van Koningin Beatrix. De koningin ontving bloemen van mevrouw Fleers, die al op 51-jarige leeftijd de ziekte van Alzheimer kreeg. Na enkele toespraken volgde een korte ontroerende film over deze patiënte en haar familie. Tijdens de rondleiding

informeerden jonge onderzoekers Koningin Beatrix over hun onderzoek naar en behandeling van patiënten met dementie. Daarbij vielen de specialistische onderzoeksmethoden, zoals de PET, MRI en MEG-technieken op. De koningin toonde zich zeer onder de indruk en er ontstond een geanimeerde dialoog met de onderzoekers, hetgeen haar tijdschema in de war stuurde, maar dat hinderde haar niet.

Tijdens het middagprogramma kregen de aanwezigen de laatste ontwikkelingen op het gebied van onderzoek naar dementie te horen, afgewisseld met optredens van Youp van 't Hek en (VUmc Alzheimercentrum ambassadeur) Freek de Jonge. Zij deelden hun persoonlijke ervaringen met de ziekte van Alzheimer met ruim 400 gasten. De wereldberoemde Nederlandse sopraan Johannette Zomer, begeleid door Fred Jacobs op de luit, zorgde voor een prachtig en ontroerend klassiek intermezzo.

De opening trok veel publiciteit en daarmee de noodzakelijke aandacht voor de ziekte van Alzheimer. In het weekend voor de opening heeft het VUmc Alzheimercentrum in samenwerking met de Telegraaf een eigen uitgave van !N Magazine over de ziekte van Alzheimer verspreid, getiteld: 'de Epidemie van de 21ste Eeuw'.

Eredocoraat professor Selkoe

De Vrije Universiteit reikte tijdens haar 130e Dies Natalis op 20 oktober 2010 een eredocoraat uit aan prof. dr. Dennis J. Selkoe (hoogleraar Neurologische ziekten aan Harvard Medical School). Erepromotor was Philip

Scheltens. Professor Selkoe ontving dit eredocoraat voor zijn uitzonderlijke verdiensten op het gebied van de moleculaire benadering en technieken bij het onderzoek naar de ziekte van Alzheimer en gerelateerde biologische vraagstellingen.

Professor Selkoe behoort tot de absolute wereldtop. Hij heeft in 1982 het fundament gelegd voor de huidige kennis omtrent de afwijkingen die kenmerkend zijn voor de ziekte van Alzheimer. Zijn onderzoek vormt de basis voor vele nieuwe therapeutische inzichten en zal hopelijk leiden tot de eerste echte behandeling van deze ziekte. Zijn eredocoraat en zijn bezoek aan het VUmc Alzheimercentrum onderstreepten nog eens de leidende positie van ons centrum in het Alzheimeronderzoek. De samenwerking zal hopelijk nog vele vruchten afwerpen.

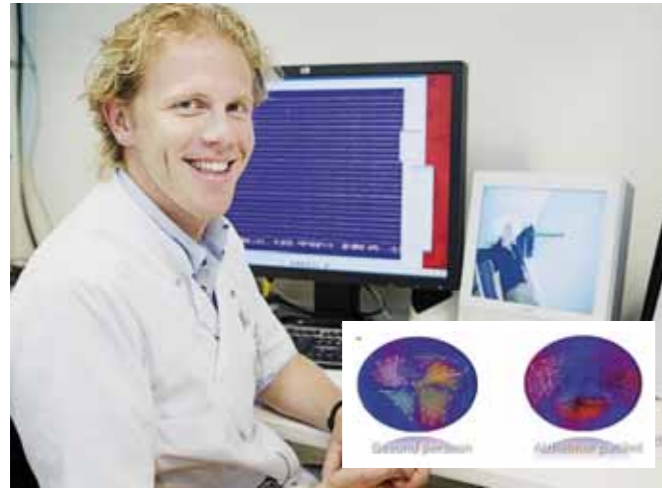
Bewustwording

Tijdens de opening werd ook het startschot gegeven voor de samen met Alzheimer Nederland ontwikkelde bewustwordingscampagne rondom de ziekte van Alzheimer, mede mogelijk gemaakt door financiële en personele inzet van KPN. Het doel van deze campagne is mensen aan het denken te zetten over de impact van de ziekte van Alzheimer en duidelijk te maken dat het echt iedereen kan overkomen. In de campagne worden voorbeelden gebruikt die illustreren dat voor mensen met Alzheimer de meest vanzelfsprekende zaken onbegrijpelijk zijn geworden. Met deze campagne is 'de knoop' als gemeenschappelijk symbool voor de ziekte van Alzheimer geïntroduceerd.

MEG

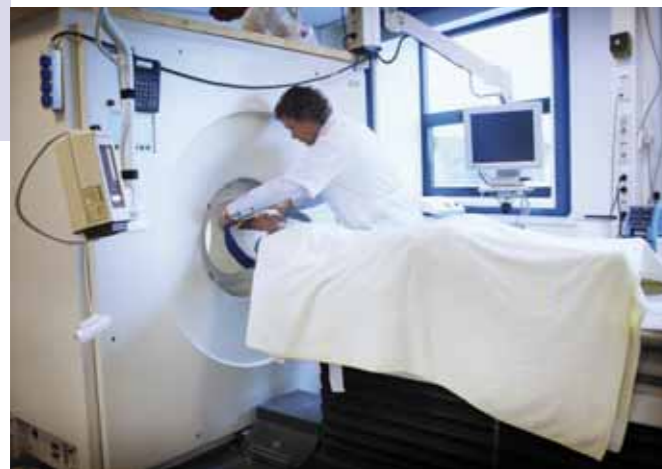
In 2010 werd de nieuwe magneto-encephalograaf (MEG) in gebruik genomen bij de afdeling klinische neurofysiologie. Met de MEG kan hersenactiviteit in groot detail gemeten worden. VUmc heeft één van de twee MEG apparaten

in Nederland en verricht hiermee als enige onderzoek naar de ziekte van Alzheimer en andere vormen van dementie. MEG maakt het mogelijk om de netwerken tussen hersencellen te onderzoeken. Mede door dit onderzoek weten we dat Alzheimer gezien kan worden als een "disconnectiesyndroom", dat zich kenmerkt door steeds verdere verslechtering van communicatie tussen de verschillende hersengebieden.

PET

Met Positron Emissie Tomografie (PET) is het mogelijk om bij levende patiënten processen in het lichaam zichtbaar te

maken. Door een kleine hoeveelheid radioactieve stoffen (tracers) in het lichaam te brengen en de verspreiding van deze stoffen te volgen, is het mogelijk om de eiwitplaques en klouens - typerend voor de ziekte van Alzheimer - in hersenen van patiënten zichtbaar te maken. Onderzoekers van het VUmc Alzheimercentrum en de afdeling nucleaire geneeskunde vergeleken twee recent ontwikkelde tracers en trokken conclusies over de bruikbaarheid van beide stoffen voor de diagnose. Dit is de enige studie ter wereld waarin de twee nieuwe tracers werden vergeleken in dezelfde patiënten. De nieuwe PET-techniek maakt het voor het eerst mogelijk het Alzheimer-eiwit gedurende het leven in beeld te brengen.

Standaardisatie van eiwitmetingen in het hersenvocht

De afgelopen jaren is gebleken dat drie eiwitten (biomarkers) in hersenvocht een bijdrage kunnen leveren aan een vroege diagnose van de ziekte van Alzheimer. Het meten van deze eiwitten in hersenvocht is erg moeilijk en door de grote verschillen tussen laboratoria gebruikt ieder zijn eigen criteria. Internationaal pleit men sterk

voor de introductie van eenduidige bepalingen voor de diagnose. Onderzoekers van het VUmc Alzheimercentrum en de afdeling klinische chemie hebben de verschillen in kaart gebracht door een wereldwijd samenwerkingsverband op te zetten. Dit resulteerde in de organisatie van een praktische workshop. Hiermee is de weg geopend voor het standaardiseren van deze eiwitmetingen.

Internationaal

Philip Scheltens heeft zitting in de Scientific Advisory Board van het Joint Programming (JP) initiatief. Pieter Jelle Visser is adviseur van de management board. JP is een strategische samenwerking tussen de EU-lidstaten op het gebied van onderzoek van neurodegeneratieve ziekten en in het bijzonder de ziekte van Alzheimer. Inmiddels is de strategische agenda voor het Alzheimeronderzoek in Europa bijna gereed. Verdere uitwerking en daadwerkelijke uitrol zal in 2011 plaats vinden.

- Volgend op de initiële publicatie van de nieuwe research-criteria voor de ziekte van Alzheimer heeft de werkgroep tijdens internationale congressen verder gewerkt. Het resultaat is beschreven in een Lancet-Neurology publicatie (2010). Belangrijkste mijlpaal is dat we nu Alzheimer in de hersenen herkennen vóórdat er sprake is van dementie: dat klinkt eenvoudig, maar is voor het veld een grote stap voorwaarts.
- In 2010 zijn de Europese Alzheimer-richtlijnen gepubliceerd. Deze zijn voorbereid en bewerkt door het dementiepanel van de European Federation of Neurological Societies (EFNS), onder voorzitterschap van Philip Scheltens.
- Wiesje van der Flier is lid van het Scientific Committee van het Wereld Alzheimercongres, (International Conference on Alzheimer's disease (ICAD)), dat in 2010 plaats vond in Hawaii.

- Philip Scheltens is lid van de Scientific Advisory Board van het Plan Alzheimer France 2008-2012: L'engagement Tous. Het grote plan van €1.6 miljard, ook wel het 'Sarkozy plan' genoemd vanwege zijn

- persoonlijk initiatief hiertoe, behelst een forse financiële injectie in het onderzoek naar de oorzaak, diagnostiek en behandeling van Alzheimer en andere vormen van dementie.
- Met het Dementia Research Center te London bestaat een intensieve samenwerking. Professor Nick Fox is als hoogleraar Seriële Beeldvorming met MRI verbonden

- aan het Alzheimercentrum/afdeling neurologie en Philip Scheltens is als Honorary professor verbonden aan het University College London.
- Door toekenning van de EU Mundus grant aan de Neuroscience Campus Amsterdam (NCA) kunnen in de komende jaren vele internationale promovendi worden opgeleid. Binnen het VUmc Alzheimercentrum startten in 2010 twee projecten, in samenwerking met de universiteiten van Coimbra en Zürich.

Media

Alzheimercentrum in het nieuws

In 2010 mocht het VUmc Alzheimercentrum zich verheugen in een grote hoeveelheid media-aandacht. Dit is belangrijk, want wanneer het VUmc Alzheimercentrum in het nieuws komt, betekent dat meer aandacht voor patiënten met de ziekte van Alzheimer. Het vergroten van de bewustwording onder het grote publiek voor deze ziekte is één van de speerpunten van het VUmc Alzheimercentrum.

Deze publicaties verschenen o.a. in de Telegraaf, Vrij Nederland, Parool, NRC, Libelle en de Metro...

Patiëntenzorg

Patiënten

Tijdens de bouw waren er tijdelijk minder plekken beschikbaar voor nieuwe patiënten. Desondanks werden in 2010 bijna evenveel patiënten gezien als in 2009 (450 nieuwe patiënten). De populatie van het VUmc

Alzheimercentrum kenmerkt zich door de relatief jonge leeftijd: bijna tweederde van de patiënten is 65 jaar of jonger. In 2010 werden 100 nieuwe patiënten met dementie op jonge

leeftijd gezien, voor het grootste gedeelte afkomstig van buiten de eigen regio, uit heel Nederland.

Ontwikkeling zorgportaal

De helft van de schenking van €4,5 miljoen door het Innovatiefonds

Zorgverzekeraars wordt uitgegeven aan zorginnovatie in de vorm van een internet zorgportaal. In het afgelopen jaar is hard gewerkt om dit van de grond te krijgen en te realiseren. Het portaal werd ontwikkeld om informatievoorziening voor patiënten en mantelzorgers te optimaliseren en voorziet bovendien in een zogenaamde 'community'. Het portaal is getest op gebruiksvriendelijkheid en bevindt zich in de laatste fase van ontwikkeling. Naar verwachting gaat het portaal in het voorjaar van 2011 daadwerkelijk online.

Project ketenzorg

Het is de bedoeling dat er ketens van Dementiezorg gerealiseerd worden in de hele regio Amsterdam. In 2010 werd het project ketenzorg Amsterdam Zuid gelanceerd. Het project wordt georganiseerd vanuit het VUmc Alzheimercentrum. Bij de beschrijving van het zorgaanbod in stadsdeel Zuid is uitgegaan van de drie fasen van het ziekteproces: signalering en onderkenning, diagnose en toegang tot ondersteuning en zorg.

Onderzoek

De onderzoeksactiviteiten van het VUmc Alzheimercentrum concentreren zich rond vier onderzoekslijnen.

1. Verschillen in verschijningsvorm

Er bestaan verschillende vormen van dementie, zoals de ziekte van Alzheimer, frontotemporale dementie en dementie met Lewy lichaampjes. Ook binnen de ziekte van Alzheimer zijn grote verschillen; bij de ene patiënt staat vergeetachtigheid op de voorgrond, bij de andere patiënt zijn het juist symptomen zoals traagheid of onhandigheid. Patiënten met dementie op jonge leeftijd presenteren zich vaak anders dan oudere patiënten. Deze onderzoekslijn richt zich op het vinden van biologische mechanismen die de verschillen in verschijningsvorm (dit heet ook wel endophenotype) kunnen verklaren.

2. Vroegdiagnostiek

Deze onderzoekslijn is gericht op het vinden van nieuwe methoden die kunnen helpen bij het stellen van de diagnose. Het onderzoek is voor een groot deel gericht op het vinden van indicatoren (ook wel markers genoemd) die kunnen voorspellen wie de ziekte van Alzheimer krijgt vóórdat er sprake is van ernstige achteruitgang in het dagelijks functioneren. Tenslotte richt deze lijn zich ook op het vinden van indicatoren (markers) die geschikt zijn om het ziektebeloop te voorspellen (prognose) en te volgen door de tijd (monitoren).

3. Vasculaire factoren

Dementie op oudere leeftijd heeft vaak meerdere oorzaken. Naast de ziekte van Alzheimer speelt ook schade aan de grote en/of kleine bloedvaten in de hersenen (cerebrovasculaire schade) een rol. Deze onderzoekslijn bestudeert het effect van deze schade aan bloedvaten in de hersenen op het ontstaan van dementie.

4. Interventies

▪ Farmacologische Interventies

Deze onderzoekslijn is gericht op het vinden van therapie. Het onderzoek naar therapie met medicamenten vindt grotendeels plaats in de vorm van

contract research met grote farmaceutische bedrijven.

▪ Niet-farmacologische Interventies

Niet alleen medicatie, maar ook andere (leefstijl) factoren kunnen van invloed zijn op het beloop en de symptomen van dementie. Voorbeelden hiervan zijn onderzoeken naar de invloed van bewegen, licht en voeding.

Nieuwe onderzoeksprojecten

- In de twee VSB projecten (*VSB-MCI* en *VSB-dementie*) wordt het natuurlijk beloop gevolgd van patiënten met milde cognitieve stoornissen en van patiënten met dementie. De looptijd van het onderzoek is drie jaar. Dit is een samenwerkingsproject van de drie

Alzheimercentra in Nijmegen, Maastricht en VUmc en stichting Alzheimer Nederland, gesubsidieerd door het VSB-fonds.

- In het project "*Bewegen voor jong-dementerenden*" onderzoeken we het effect van bewegen op de symptomen van dementie bij jonge mensen met dementie. Dit project wordt gefinancierd door het Roomsch Catholijk Oude Armen Kantoor (RCOAK).

- In het project "*Transmembraan eiwit X als nieuwe biomarker voor de diagnose van Alzheimer*" onderzoeken we of een eiwit in het hersenvocht, het transmembraan eiwit X, gebruikt kan worden om de diagnose Alzheimer te stellen en wat de rol van dit eiwit in het ziekteproces is. Dit project is onderdeel van het European Neuroscience Campus Network en wordt gefinancierd door de EU.

Contractresearch:

Bapineuzimap	Een fase 3 studie naar een passieve immunisatie met een monoclonaal antilichaam tegen amyloid-beta (Ph. Scheltens is hoofdonderzoeker voor Nederland). <i>Sponsor: Pfizer</i>
Souvenir II	Fase 3 studie naar 'Medical food' in de vorm van pakjes drinken met multivitaminen (Ph. Scheltens is hoofdonderzoeker voor hele studie). Bijzonder: EEG en MEG (hersenenactiviteit) worden als uitkomstmaten meegenomen. <i>Sponsor: Danone research</i>
CAD106A2203	Een fase 2 studie naar een actieve immunisatie (vaccinatie) tegen amyloid-beta. Men onderzoekt de veiligheid en eventuele bijwerkingen van het vaccin bij patiënten met een milde vorm van Alzheimer. <i>Sponsor: Novartis</i>

Fondsenwerving

Naast onze vaste donateurs zijn er afgelopen jaar contracten verlengd en nieuwe bedrijven en particulieren bijgekomen die ons steunen in de zoektocht naar de oplossing voor de ziekte van Alzheimer:

- Talk&Vision/KPN heeft een videoconference-installatie gefinancierd waardoor veel reistijd bespaard kan worden voor nationaal en internationaal overleg.
- Twentse Kabel Holding steunt voor 4 jaar een jonge onderzoeker op een project gericht op het verder ontwikkelen van hersenvochtbiomarkers.
- Het Mooiste Contact Fonds van KPN financiert voor 3 jaar een jonge onderzoeker op het project "het late-onset frontaal syndroom", i.s.m. de Hersenstichting, alwaar Dr Yolande Pijnenburg een prestigieus Fellowship wist binnen te halen.
- Zorgverzekeraar ONVZ ondersteunt ons voor een heel jaar door de financiering van de webmaster die de website en patiënten portaal onderhoudt.
- Heineken NV Nederland heeft het donatie-contract verlengd met 3 jaar voor algehele ondersteuning van het VUmc Alzheimercentrum.
- Purple Field Investment (Ton aan de Stegge) financiert voor 3 jaar een postdoc op het project "Alzheimer's – more than one disease? A network analysis".
- De Kroonenberg Groep heeft haar ondersteuning verlengd met nog eens 3 jaar.
- Stichting Dioraphte financiert gedurende 3 jaar een postdoc-project getiteld "amyloid geassocieerde factoren; bad guys in de amyloid opruiming?".
- Novartis Pharma B.V. en Janssen B.V. hebben eenmalig gedoneerd ter algemene ondersteuning.
- COZ Marketing (Micha Schipper) heeft ons in natura gesteund door onze nieuwe website te bouwen.

Daarnaast zijn er nog een aantal major donors en vele kleinere donateurs - die we hier niet met naam en toenaam vermelden- die ons centrum een warm hart toedragen. De financiële steun van grote en kleinere donateurs is voor ons van cruciaal belang. Wij zijn hen allen zeer erkentelijk voor hun betrokkenheid en steun aan ons centrum.

Speciale activiteiten

Op 11 april woonde een groot aantal medewerkers van het Alzheimercentrum de wedstrijd AJAX-VVV bij in de Amsterdam Arena, op uitnodiging van AEGON. Tijdens deze feestelijke gelegenheid werd een cheque

ter waarde van 17.500 euro overhandigd aan Philip Scheltens in aanwezigheid van de voorzitter van AJAX, Uri Coronel, tevens bestuurslid van de Stichting Steun Alzheimercentrum VUmc. Het bedrag was geheel bijeengebracht door de medewerkers van AEGON Nederland, waarvoor dank!

De Soroptimisten Club Bussum e.o. zet zich vooral in voor de belangen van vrouwen en kinderen. Omdat veel vrouwen als mantelzorger geconfronteerd worden met de ziekte van Alzheimer kozen zij voor het steunen van VUmc Alzheimercentrum als lustrumdoel. De opbrengst overtrof alle verwachtingen!

Rondom de opening heeft Alzheimer Nederland actief onder haar donateurs geworven voor een nieuw

onderzoek van VUmc Alzheimercentrum getiteld "Dementie op jonge leeftijd: de rol van verstoorde netwerken". Dit onderzoek benadert de hersenen op een nieuwe manier. Voorheen werd eigenlijk alleen bekeken welk specifiek gebied van de hersenen aangetast was. Met behulp van MagnetoEncephaloGrafie (MEG) kunnen we nu de hersenen als geheel onderzoeken. Het gaat hierbij

om de (verstoorde) communicatie tussen de hersencellen, c.q. de netwerken in de hersenen.

Stichting Steun Alzheimercentrum VUmc

De Stichting Steun VUmc Alzheimercentrum heeft als doel de fondsenwervende activiteiten ten bate van het wetenschappelijk onderzoek binnen het VUmc Alzheimercentrum actief te ondersteunen. In 2010 heeft het bestuur vier keer vergaderd en verschillende initiatieven ondernomen om steun te vinden binnen het netwerk van de bestuursleden.

Het bestuur van de stichting bestaat uit de volgende leden:

- Drs. A. Schouwenaar (voorzitter), oud bestuursvoorzitter Endemol
- Ir. J.B.P. Coopmans, lid raad van bestuur KPN
- U. Coronel, verscheidene commissariaten en bestuursfuncties
- Mr. Drs. M.B.A. Keim, RA, directievoorzitter AEGON Nederland, lid van de Management Board van AEGON NV
- Mw. Ir. M.B.A. van Lier Lels, zelfstandig adviseur
- Drs. E.B. Mulder, voorzitter raad van bestuur VU medisch centrum
- Drs. M.J. van Rijn, voorzitter executive committee van PGGM
- Mw. Drs. C. Kielstra, secretaris.

Waarom via Stichting VUmc Fonds?

Inkomsten worden geïnd, beheerd en verantwoord door Stichting VUmc Fonds. Voor deze constructie is gekozen omdat:

1. Het VUmc Fonds een reeds bestaande rechtspersoon is.
2. Het VUmc Fonds de financiële administratie en beheer van de gelden voor de diverse VUmc onderdelen verzorgt. De administratieve kosten liggen veel lager dan ANBI en CBF norm.
3. Het VUmc fonds een ANBI status heeft waardoor gevers en het fonds geen belasting verschuldigd zijn over donaties.
4. Deze constructie vermenging met andere geldstromen van VUmc voorkomt; donaties gaan alleen en rechtstreeks naar het Alzheimercentrum voor onderzoek.
5. VUmc Alzheimercentrum meedeelt in de renteopbrengst van het totale vermogen.
6. Het VUmc Fonds zorgt voor beheer en verslaglegging in jaarrekening met accountantsverklaring.

En de samenwerking met Stichting Alzheimer Nederland?

Zowel op het gebied van de inhoud van het wetenschappelijk onderzoek als op het gebied van werving van gelden voor wetenschappelijk onderzoek werkt VUmc Alzheimercentrum nauw samen met Alzheimer Nederland. Er bestaat goede afstemming over aard en omvang van de verschillende manieren van fondsenwerving. Het is mogelijk via Alzheimer Nederland een bestemmingsfonds op te zetten voor VUmc Alzheimercentrum.

Organisatie

Organisatiestructuur

Het VUmc Alzheimercentrum is onderdeel van de afdeling Neurologie van VUmc. Een gedreven team van neurologen, verpleegkundig consulenten, neuropsychologen en onderzoekers spant zich in voor optimale patiëntenzorg en wetenschappelijk onderzoek van wereldniveau. Het managementteam bestaat uit Philip Scheltens, Yolande Pijnenburg, Evan van Egmond en Wiesje van der Flier.

Binnen VUmc (en de VU) werkt het Alzheimercentrum nauw samen met diverse afdelingen en disciplines, de zogenaamde partners. Het wetenschappelijk onderzoek van het VUmc Alzheimercentrum is ingebed in de Neuroscience Campus Amsterdam (NCA), het overkoepelend orgaan van alle neurowetenschappers binnen de VU.

Nieuwe medewerkers

Promovendi

Christiane Möller is neuropsycholoog. Zij doet onderzoek naar patronen van atrofie bij de ziekte van Alzheimer en frontotemporale dementie. Dit onderzoek is een samenwerkingsproject met het Leids Universitair Medisch Centrum.

Sofie Adriaanse is neuroscientist. Zij doet onderzoek naar de relatie tussen stapeling van het eiwit amyloid (met behulp van de PET-scan) en de activiteit van de hersenen (met behulp van MRI).

Marta del Campo Milan is neuroscientist. Zij doet onderzoek naar nieuwe biomarkers in het hersenvocht voor de diagnostiek van Alzheimer.

Onderzoeksmedewerkers

Annemarieke Bussemaker ondersteunt als onderzoeksmedewerker zowel de patiëntenzorg als wetenschappelijke projecten.

Sisi Durieux werkt als onderzoeksanalist aan Alzheimer-projecten in het laboratorium van de klinische chemie.

Femke van der Linden bemant de wetenschapsdesk van het Alzheimercentrum. Zij zorgt ervoor dat mensen optimaal op de hoogte gehouden worden van de wetenschappelijke onderzoeken die lopen en van de resultaten van deze onderzoeken.

Gastvrouw

Tanja Koekebakker fungeert als gastvrouw voor de patiënten en hun familie op de wekelijkse screeningsdagen.

Projectmedewerkers

Marjan Huisman is aangetrokken als projectleider om ketenzorg dementie op te zetten in Amsterdam Zuid.

Helen Baudert beheert de website van het VUmc Alzheimercentrum. Daarnaast houdt zij zich bezig met het startklaar maken en beheren van het nieuwe zorgportaal.

Christiane Möller Sofie Adriaanse Marta del Campo Milan Annemarieke Bussemaker Sisi Durieux Femke van der Linden Tanja Koekebakker Helen Baudert

Promoties

1. Tolboom N. Imaging Alzheimer's disease pathology in vivo: towards an early diagnosis.

12 februari 2010; Promotoren: Ph Scheltens, AA Lammertsma. Copromotoren: BNM van Berckel, WM van der Flier

Tot voor kort was het onmogelijk om de Alzheimer-eiwitten amyloid en tau bij levende patiënten in beeld te brengen. Met behulp van PET-onderzoek kan dat nu wel. Nelleke Tolboom vergelijkt in haar promotieonderzoek twee methodes (zogenaamde tracers)

om de alzheimer-eiwitten in beeld te brengen. Zij toont aan dat de twee methodes gerelateerd zijn, maar verschillende aspecten van de ziekte meten.

2. Altena E. Mapping insomnia: brain structure, function and sleep intervention.

17 maart 2010; Promotoren: EJW van Someren, DF Swaab, Copromotoren: YD van der Werf, Ph Scheltens

Slaapgebrek is een veelvoorkomend probleem bij ouderen. Over de oorzaak en gevolgen ervan is nog maar weinig bekend. Ellemarije Altena toont in haar promotieonderzoek aan dat de hersenen van vijftigplussers met chronische

slaapproblemen er anders uit zien dan die van leeftijdgenoten die goed slapen. Maar de senioren functioneren ondanks hun slaapgebrek prima. Zij schakelen over naar een voortdurende vorm van lichte stress, waardoor zij soms zelfs beter presteren dan 's nachts doorslapende leeftijdgenoten.

3. Verwey NA. Biochemical markers in dementia: from mice to men.

16 april 2010; Promotoren: Ph Scheltens, MA Blankenstein. Copromotoren: WM van der Flier, R Veerhuis

Eerder onderzoek heeft aangetoond dat bepalingen van drie Alzheimer-eiwitten (amyloid, tau en gefosforyleerd tau) in het hersenvocht ondersteuning kan bieden bij de diagnostiek van Alzheimer. Toch zijn deze nieuwe methodes nog niet ideaal. In zijn

proefschrift beschrijft Niek Verwey onderzoeken die gericht zijn op het verbeteren van de kwaliteit van de meetmethodes en op de ontwikkeling van een nieuwe eiwitmarker.

Informatie over VUmc Alzheimercentrum is te vinden op de website www.alzheimercentrum.nl en www.vumc.nl/steunalzheimercentrum

Telefoon: 020 444 0816 of 020444 3165
e-mail: alzheimercentrum@vumc.nl

Colofon

Tekst en samenstelling:

Wiesje van der Flier en Nicolle Dellaert

Vormgeving:

IT Reklame adviesbureau, Rik Vrijman

Fotografie:

Mark van den Brink

Ben Verbeek

DigiDaan

Jan van der Plas

april 2011

Meest relevante artikelen

1. Dubois B, Feldman HH, Jacova C, Cummings JL, Dekosky ST, Barberger-Gateau P, Delacourte A, Frisoni G, Fox NC, Galasko D, Gauthier S, Hampel H, Jicha GA, Meguro K, O'Brien J, Pasquier F, Robert P, Rossor M, Salloway S, Sarazin M, de Souza LC, Stern Y, Visser PJ, Scheltens P. Revising the definition of Alzheimer's disease: a new lexicon. *Lancet Neurol* 2010;9:1118-1127.
2. Goos JDC, Henneman WJP, Sluimer JD, Vrenken H, Sluimer IC, Barkhof F, Blankenstein MA, Scheltens PH, van der Flier WM. Incidence of cerebral microbleeds: A longitudinal study in a memory clinic population. *Neurology* 2010;74:1954-1960.
3. Hort J, Bartos A, Pirttilä T, Scheltens P. Use of cerebrospinal fluid biomarkers in diagnosis of dementia across Europe. *Eur J Neurol* 2010;17:90-96.
4. Kester MI, van der Flier WM, Mandic G, Blankenstein MA, Scheltens P, Muller M. Joint effect of hypertension and APOE genotype on CSF biomarkers for Alzheimer's disease. *J Alzheimers Dis* 2010;20:1083-1090.
5. Koedam ELGE, Lauffer V, van der Vlies AE, van der Flier WM, Scheltens P, Pijnenburg YAL. Early- versus late-onset Alzheimer's disease: more than age alone. *J Alzheimers Dis* 2010;19:1401-1408.
6. Mulder C, Verwey NA, van der Flier WM, Bouwman FH, Kok A, van Elk EJ, Scheltens P, Blankenstein MA. Amyloid- β (1-42), total tau, and phosphorylated tau as cerebrospinal fluid biomarkers for the diagnosis of Alzheimer disease. *Clin Chem* 2010;56:248-253.
7. Sanz-Arigita EJ, Schoonheim MM, Damoiseaux JS, Rombouts SARB, Maris E, Barkhof F, Scheltens P, Stam CJ. Loss of 'small-world' networks in Alzheimer's disease: graph analysis of fMRI resting-state functional connectivity. *PLoS One* 2010;5(11):e13788.
8. Scheltens P, Kamphuis PJGH, Verhey FRJ, Olde Rikkert MGM, Wurtman RJ, Wilkinson D, Twisk JWR, Kurz A. Efficacy of a medical food in mild Alzheimer's disease: a randomized, controlled trial. *Alzheimers Dement* 2010;6:1-10.
9. Sluimer JD, Bouwman FH, Vrenken H, Blankenstein MA, Barkhof F, van der Flier WM, Scheltens P. Whole-brain atrophy rate and CSF biomarker levels in MCI and AD: a longitudinal study. *Neurobiol Aging* 2010;31:758-764.
10. Tolboom N, van der Flier WM, Boverhoff J, Yaqub M, Wattjes MP, Raijmakers PG, Barkhof F, Scheltens P, Herholz K, Lammertsma AA, van Berckel BNM. Molecular imaging in the diagnosis of Alzheimer's disease: visual assessment of [^{11}C]PIB and [^{18}F]FDDNP PET images. *J Neurol Neurosurg Psychiatry* 2010;81:882-884.

